

AZ IDŐK JELEI

Majdnem húsz évvel a Magyar Katolikus Püspöki Kar körlevele, „*Igazságosabb és testvériesebb világot!*”, tíz évvel a *Szent István Terv* megjelenése után ismét eljött az idő arra, hogy a felelősen gondolkodó keresztény értelmiség hallassa a hangját, e vitaanyag szellemében értékelést adjon a magyar valóságról, utat mutasson a társadalomnak.

UTOLJÁRA MÓDOSÍTVÁ: 2019. MARCH 04.

Számos szakértő elmélyült munkája eredményeképpen elkészült „Az idők jelei” című áttekintés, mely számba veszi az eddigi eredményeket, kritikát gyakorol a negatív jelenségek felett, és javaslatokat tesz a követendő irányra. Az alulról jövő kezdeményezésben őszintén és jobbító szándékkal tárják fel az általuk jelenleg észlelt hibákat, a károsnak ítélt folyamatokat.

A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége, a Magyar Polgári Együttműködés Egyesület és a Professzorok Batthyány Köre ötven oldalas közös vitaindító anyaga tizenhat résztémát elemez.

A *Nemzeti karakter* fejezet szerzője Hegedűs András elengedhetetlennek tartja az erkölcsi rend hirdetését a társadalomnak az ország és benne a nemzet fennmaradása érdekében. Megjegyzi, hogy a mai magyar lelkület pesszimizmusra hajló, és apatikus vonásai vannak, ami részben az Isten-tudat elvesztésének tudható be. A keresztény Magyarország 1000 éves fennállása bizonyítja, hogy az ellentétektől feszülő, könnyen lelkesedő és könnyen csüggedő, de pesszimizmusát mindig meghaladó, azon túllépő lelkületű magyar nemzet erejét nem valami túlmisztifikált, ködös pogány őserőből, hanem az Istenbe vetett mély hitéből nyerte, fogalmaz a szerző.

Az *Egyházi élet* fejezetben Barsi Balázs és Osztie Zoltán az egyházak megcsappant tekintélyére, a társadalomra gyakorolt minimális hatásukra hívják fel a figyelmet. Meglátásuk szerint, áthidalhatatlannak látszik a szakadék a társadalom és az egyházak között. A szerzők szorgalmazzák, hogy az egyházak életében prioritást kapjon a papok, lelkészek képzése, a főpapság és az alsó papság közötti kapcsolatjavítás, a társadalmi párbeszéd és a közösségek szerepe, az egyházak nemzeti felelőssége. Megítélésük szerint a történelmi keresztény egyházak képviselőinek magas szinten is meg kell nyilatkozniuk közérdekű, közéleti kérdésekben.

A vitaanyag harmadik fejezete a *Politika* címet kapta. Szerzője Mráz Ágoston a 2010-ben megválasztott kormánytöbbség történelmi feladataira és elért eredményeire összpontosítva mutat rá a komoly előrelépésekre: az alkotmányozással lezárt hosszú rendszerváltozásra, a stratégiai nemzeti vagyoni visszavásárlására, a család társadalmi rangjának és pénzügyi lehetőségeinek erősítésére, valamint a munkára épülő gazdaság és társadalom kiterjesztésére. A szerző szerint az eddigieknél nagyobb erőfeszítésekre van szükség a demográfiai fordulathoz vagy a teremtett környezet védelméhez. Mráz súlyos problémaként említi a magyar társadalom atomizáltságát, szorgalmazza a fiatalok közösségre nevelését, az önkéntesség, a közösségért való áldozatvállalás és a társadalmi munka presztízsének emelését, a párbeszédet az emberekkel.

A *Nemzetpolitika*, mint nehéz örökség jelenik meg a Kulin Ferenc által írt fejezetben. A szerző úgy vélekedik, hogy mindezt a múltra és a jövőre egyszerre tekintő stratégiai gondolkodás hiánya okozta, ami a közéletben súlyos kudarcokhoz vezetett a rendszerváltozás során. Egyik példaként az állampolgárságról rendezett 2004. évi népszavazás kudarcát említi. Meglátása szerint az államnak a nemzettudat erősítésben meghatározott feladatokkal és hatáskörökkel kell rendelkeznie, ugyanakkor az állam nem veheti át és nem korlátozhatja a civilszféra kezdeményező, korrigáló és ellenőrző szerepét. A nemzeti integrációval kapcsolatosan a magyarországi cigányság szociális és kulturális integrációjának felgyorsítását javasolja.

A *Család, demográfia* fejezetben Spéder Zsolt a párkapcsolatok, a házasság és az életjárási kapcsolatok létrejöttét, illetve ezek felbomlását hasonlítja össze az elmúlt huszonöt évre visszatekintve. Az elmúlt negyedszázad meghatározó tendenciája a házasságkötések számának csökkenése, ami 2010-ig folyamatos volt, azt követően némileg emelkedett. A szerző szerint a házasságkötések csökkenése mögött két tendencia húzódik meg: növekedett az életjárási kapcsolatok elterjedtsége, és növekedett az egyedül, párkapcsolat nélkül élők részaránya. A válások és a szétköltözések magas száma különösen a gyermekeket érintő következmények miatt érdemel kitüntetett figyelmet. E szempontból figyelemre méltó, hogy csökken azon válások aránya, ahol kiskorú gyermek van.

A *Gazdaság* fejezet szerzői, Baritz Laura Sarolta és Fodor István szerint a gazdaságpolitika jó irányba halad, noha a felzárkózást segítő területek, mint az adópolitika, szabályozás, tudomány- és oktatáspolitikai, pályázati rendszer, iparpolitika még nem szolgálják kellő mértékben a gazdaságpolitikát. Magyarországnak olyan fejlődési pályára kell állnia, amely már egy évtizeden belül is látványos eredményeket produkál. További, patrióta jellegű intézkedésekre, programokra van szükség. A felzárkózásnak ki kell terjednie a magyarországi központi regionális multinacionális cégekre, valamint a hazai kis- és közepes vállalkozásokra egyaránt. A piacszerzéssel kapcsolatban az eddigi jó példákra hivatkozva a szerzők rámutatnak arra, hogy a kormányzat sokat tehet mind a hazai, mind az exportpiaci lehetőségek növelésében.

Mezőgazdaság és vidékfejlesztés címet kapta a vitaanyag hetedik fejezete, amelyben Borbás Zoltán tolmácsolja a munkacsoport javaslatát. Ezeket három nagy téma köré építik: az erőforrás-gazdálkodásban az egészséges, tiszta ételkészítéssel kapcsolatos elvárások növekedésével párhuzamosan növelni kell a termelők képzésének hatékonyságát, az ételkészítéssel, mint értékteremtő munkát és a vidéki élet presztízsét. A vidék népességmegtartó képessége, a mezőgazdasági kultúra érdekében támogatni kell az önellátó faluközösségek létrejöttét. Az ételkészítésgazdaság jelenlegi struktúrája miatt kialakult nemzeti

kitettség kérdésének megoldásában pedig törekedni arra, hogy a faluközösségek minél feldolgozottabb formában értékesíthessék termékeiket. A termelők érdekében szükség van az agrártámogatási rendszer áttekintésére.

Az *Egészségügy* fejezet szerzői, Kásler Miklós és Velkey György szerint az egészség a társadalmi közgondolkodásban alapérték, hiszen alapja a családnak, a gyermekvállalásnak, a munkának, gazdasági teljesítménynek, a közösségi létnek. A politikai és gazdasági prioritási sorrendekben ennek le kell képeződnie, fogalmaznak a szerzők a társadalom és az egészségügy viszonyára utalva. Hozzáteszik: a jelenlegi demográfiai helyzet miatt a szolidaritás elvű egészségügyi közellátás fenntartásához új hosszú távú stratégia megalkotása szükséges. A megelőzés területén jó eredmények születtek köszönhetően a Semmelweis-tervnek. Mint írják, a rendszert súlyosan deformáló paraszolvencia, az életpályamoddell, béremeléssel és a vele párhuzamosan megvalósítandó betegút-szabályozással kivezethető. Az alapellátás fejlesztése következetes pénzügyi ráfordításokkal és szakorvosképzéssel elindult, az elmúlt hónapokban elfogadott alapellátási törvény jó irányt mutat. Csoportpraxisek és praxisközösségek indultak próbajelleggel. A kórházi rendszer tehermentesítése érdekében ki kell építeni a hospice hálózatokat.

Az *Oktatás* fejezetben a szerzők, Náray-Szabó Gábor és Záborszky Kálmán külön-külön tárgyalják a közoktatás és a felsőoktatás dilemmáit, ugyanakkor érezhető a két terület közötti szoros kapocs. A közoktatás tekintetében rávilágítanak az egymást követő oktatási reformok ellenére is bekövetkező színvonalcsökkenésre, továbbá, az ezzel szorosan összefüggő tanári hivatás presztízsének hanyatlására. A szerzők rámutatnak a gyermekközpontú iskolakép hiányára, aminek eredményeképpen a jelenlegi iskolarendszerben rosszul jár a tehetség és a gyengébb tanuló egyaránt. A felsőoktatás vonatkozásában problémaként jelentkeznek a tömegesítés, vagyis a beiskolázott hallgatók számának emelkedése, melynek köszönhetően a minőségi oktatás egyre inkább háttérbe szorult. A feladatok között éppen ezért prioritást élvez a színvonal emelése, a valódi tudást képviselő diploma megteremtése.

A *Szociális ügyek* kapcsán problémát okoz, hogy a számos alkalommal átalakított szociális ellátórendszer jellemzői között egyvalami állandó maradt: a visszajelzés nélküli működés. Tamai Zoltán és Vécsei Mikós a fejezet szerzőinek következtetése, hogy a továbblépéshez szükséges tények ismerete a szociális politika talán legjobban hiányzó eleme. A szociálpolitika leghatékonyabb eszköze a család lehet, hiszen egy jól működő, a tagjainak biztonságát adó család külső segítség nélkül képes megoldást találni a legtöbb szociális kérdésre. A jelenlegi kormány családpolitikájával a szerzők egyetértenek. Ugyanakkor a család középpontba állításával sem lehet orvosolni az olyan súlyos mértékű problémákat, mint például a nyomor, ami felemészti a jövőt, és amivel a magyarországi szociálpolitika nem tud mit kezdeni.

A *Kisebbségügy* fejezet szerzői Dúl Géza és Székely János, úgy vélik, hogy a magyar társadalom a történelem folyamán mindig is befogadó volt a kisebbségekkel szemben. Az utóbbi években azonban megjelent egy erőteljesen romaellenes hang a politikai életben, amely a cigányellenesség felé hangolta a társadalmat. A cigányság 7-8 százalékos részarányt tesz ki az összlakossághoz képest, azonban a reprodukciós képessége sokkal magasabb, mint a többségi társadalomé. A cigány kisebbség ugyanakkor súlyos problémákkal küzd, úgy mint a cigányság egészségügyi helyzete, lakhatási körülményei, munkanélkülisége, iskolázottsága és alacsony szintű képzése. A szerzők felhívják a figyelmet arra, hogy ez egy ördögi kör része, hiszen az érintettek éppen a szegénység miatt nem tudnak magasabb iskolázottsághoz jutni, és így tovább. A kiút felé mutató lépések egyik alternatívája lehet az olyan roma értelmiség képzése, amely föl vállalja saját népe fölzárkózásának ügyét.

Az értékcentrikus *Kultúrához* az egyén, a civil társadalom és a politika világának tevékenységét kell összehangolni, mutat rá Gróh Gáspár, a fejezet szerzője. Mint írja, valamennyinek keresnie kell az értékcentrikus kultúra támogatásának forrásait, jelezve, hogy itt jelentős vásárló réteg, komoly piaci szereplő érhető el. Ha ez a küzdelem nem tagozódik be a hétköznapi érdekek világába, nem lehet sikeres. A nemzeti kultúra feladatai közé tartozik a nemzeti tudat megújítása, az e szempontból fontos alkotómunka elősegítése, az alkotások népszerűsítése. A Magyar Művészeti Akadémia létrehozása jó irányba mutat. A mecénatúra megoldatlanságát jelzi, hogy valójában nem tudjuk, mennyit fordít a magyar társadalom (központi és önkormányzati támogatások, cégek, magánszemélyek) kultúrára. Az állam kulturális kiadásainak jelentős része infrastrukturális jellegű beruházásokat szolgál, ezek a ráfordítások jelentős részben az ipar és a kereskedelem, közvetve az idegenforgalom profitját növelik, kevésbé segítik új alkotások születését. Az állami pénzeket a leghatékonyabban a Nemzeti Kulturális Alap osztja szét, más szervezetek esetében gyakran hiányzik a szélesebb körű társadalmi ellenőrzés és a szakmai háttér.

A *Tudomány* fejezet szerzője Lovas Rezső, aki szerint a nemzetközi mezőnyben is figyelemre méltók a magyar tudomány eredményei, az ország tudományos teljesítményét elismerik szerte a világban. A legutóbbi évtizedig Magyarországon az elméleti kutatások voltak túlsúlyban, a költséges műszerigényes kutatások pedig többnyire hiányoztak. 2010-től a kutatásra, fejlesztésre és innovációra fordított teljes összegek jelentősen nőttek. Ma már adott a lehetőség uniós pályázatok elnyerésére, s ebben a magyarok viszonylag jól állnak: az European Research Counciltől az EU-hoz 2004 óta csatlakozott országokból elnyert támogatások fele nekünk jut. Ugyanakkor nem megy jól a tudományban dolgozók sora, hívja fel a figyelmet a szerző. Hozzáteszi: a kutatók és a tehetséges diákok külföldre áramlása felgyorsult, ami nem jó jel a jövőre nézve. Az agyelszívás csökkentéséhez elengedhetetlen, hogy a tudományos pálya anyagi megbecsültsége lényegesen növekedjék.

A *Média* felelősségét többek között kultúrákövetítő szerepe adja. A fejezet szerzője, Kucsera Tamás Gergely szerint a tartalmi és formai sokszínűsége a hazai fogyasztók nem voltak felkészülve, részben az államszocialista egysíkúság, részben a demokratikus átrendeződés összevisszaságai, majd a kereskedelmi rádiózás-televíziózás hallgató-, és nézővadász stílusa-tartalma, továbbá a digitális forradalomnak nevezett világjelenség miatt. Mindezek a hatások két rövid évtizedben érték a magyar médiafogyasztót, kisgyermektől az aggastyánig; mára a magyar médiavilág sokszínű, s a potenciális fogyasztó számára látszólag a választás széles lehetőségét adja. A globalizált médiapiacra a közérdek, a közjó fogalma elhalványult mutat rá a szerző. A korábbi rádiózásról és televíziózásról szóló törvényt 2011-ben felváltó médiatörvény a közszolgálati, nemzeti és kulturális elvárásokat erősíti a szabályozott médiapiac egészében. A kommercializált tartalomközlés helyett szükséges lenne a közjót a középpontba állítani, véli a szerző. Ilyen az egyetemes és nemzeti kulturális

értékek közvetítése, a nevelési-oktatási, közművelődési célú tudományos ismeretterjesztés, művészetközvetítés. Nem engedhető meg, hogy az anyanyelv sorvadjon a médiumokban zajló nyelvhasználat miatt, utal az anyanyelv védelmére a szerző.

A *Környezet* fejezet szerzője, Náray-Szabó Gábor a közös megoldáskeresés fontosságára hívja fel a figyelmet a természeti örökségünk védelme érdekében. Magyarországot kedvező földrajzi elhelyezkedéséből adódóan ökológiai sokféleség jellemezi, azonban a rendszerváltás óta hazánk fokozatosan feléli természeti tőkéjét. A szerző szerint nem teljesült az a várakozás, hogy a természeti erőforrásokat a kormányzat egységesen védje, hosszú távon fenntartsa az ökológiai szolgáltatásokat és összehangolja a fenntartható fejlődés megvalósítására irányuló tevékenységet, annak ellenére, hogy az Alaptörvény biztosítja természeti örökségünk védelmét. A szerző a továbbiakban kitér az ökológiai lábnyom csökkentésének, a levegőminőség javításának fontosságára, valamint az ésszerű vízgazdálkodásra. A mezőgazdasági folyamatok tervezésében és szabályozásában a kormányzatnak, de a törvényhozásnak is nagy figyelmet kell fordítania a termőföld mennyiségének és minőségének megőrzésére, írja a szerző.

A vitaanyag *Magyarország a globális világban* című külpolitikai fejezetének szerzője Király Miklós szerint az EU-csatlakozás ésszerű döntés volt Magyarországról. A szerző feleleveníti hazánk európai uniós csatlakozásának előnyeit és kockázatait is. Mint írja, Európa válságos időket él, a nemzeti megmaradásunk végső záloga nem lehet más, mint az erős Magyarország. Hazánknak kettős célt kell követnie az Európai Unióban: egyszerre kell törekednie az uniós tagságból származó előnyök kiaknázására, a források hatékony felhasználására, és egyben a nemzeti érdekek határozott képviselőre az EU intézményeinek döntéshozatalában. Az EU-tagság kockázatait kormányzati ciklusokon átívelő, nagyon világos nemzetstratégiának kell ellensúlyoznia. E nemzetstratégia brüsszeli képviselője során nem vihart kavarázó nyilatkozatokra, hanem komoly szakmai, diplomáciai előkészítésre és pragmatizmusra van szükség. A szerző megosztja gondolatait a Kárpát-medencei és Visegrádi Együttműködés, a transzatlanti kapcsolatok témakörében is

Az „Idők jelei” szerzői szerint sokan és sok helyütt fogják vitatni a részleteket, de mint írják, ez is a céljuk. Vallják, hogy a magukat a jövőért felelősnek érző polgárok együttes szellemi erőfeszítése hozhatja meg a sikert, csakis ez vezethet a jobb irányba.

Az elemzések alapján a három szervezet úgy látja, hogy a dolgok alapvetően jó irányba mennek, de van néhány negatív jelenség, mint a túlközpontosítás, egyes esetekben az arrogáns technokrata szemlélet eluralkodása, a ki nem érlelt döntéshozatal, melyet helyesbítenni kell. Messzemenően támogatják, hogy a közösségek, a nemzet és a család, ezek erősítése az oktatás, az egészségügy és a szociálpolitika keretei között, kiemelt helyet kapjanak a programokban. Ehhez megfelelő háttérrel nyújt a nemzetközi viszonylatban is sikeres gazdaság. Bízunk benne, hogy korábbi tapasztalatainknak megfelelően értékelésük beépül a magyar politikai gondolkodásba és előre viszi a nemzetet.

Az „Idők jelei” elkészítői hívják az olvasót, hogy tartson velünk e rögzös úton és vegye ki a részét a közgondolkodásból, alakítsa velük együtt Magyarországot!